

سیاست

داخلی / خارجی

یادداشت

خلف وعده، نشانه نفاق است

🔗 طبق متون دینی، وفای به عهد از علائم ایمان و خلف وعد از نشانه‌های نفاق است. در اسلام نسبت به راستگویی، ادای امانت و وفای به عهد تأکید فراوان شده است. در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و در اصل

سوم و بند ۱۲ به موضوع پی‌ریزی اقتصاد صحیح و عادلانه طبق ضوابط اسلامی برای ایجاد رفاه، رفع فقر و محرومیت در زمینه‌های تغذیه، مسکن، کار، بهداشت و تأمین بیمه اشاره شده است. در بند ۹ همین قانون هم رفع تبعیضات ناروا با ایجاد امکانات عادلانه برای همه در تمام زمینه‌های مادی و معنوی و طرد کامل استعمار و جلوگیری از نفوذ اجانب مورد تأکید قرار گرفته است. این مواردی که ذکر شد در سوگندنامه رئیس‌جمهور در مراسم تحلیف در مجلس شورای اسلامی به آن اشاره شده‌است. از سویی دیگر، این سوگند هم شرعی است و باید رئیس‌جمهور به این سوگند وفادار باشد. طبعاً نامزدهای ریاست جمهوری که اگر قرار باشد وعده و شعاری بدهند باید طبق همین قوانین بوده و چیزی فراتر از آن نباشد. چون نامزدهایی که وعده‌هایی را در این زمینه مطرح می‌کنند، نمی‌توانند فراتر از آنچه قانون تعیین کرده اقدامی انجام دهند. از سویی دیگر باید به این نکته هم توجه داشت که برخی اقدامات دولت نیازمند تصویب مجلس شورای اسلامی، شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای‌عالی امنیت ملی است. طبعاً نامزدی که در ایام تبلیغات وعده می‌دهد این نکته را باید مدنظر داشته باشد که تلاش برای اجرایی کردن برخی شعارها منوط به تصویب بعضی مراکز و نهادهاست. 🔗

یادداشت

ضمانت اجرای حقوقی وعده‌های انتخاباتی

🔗 یکی از موضوعاتی که اخیراً مورد بحث قرار گرفته موضوع «وعده‌های انتخاباتی» است که بایستی از جهت حقوقی مورد بررسی قرار بگیرد. وعده‌های انتخاباتی (Electoral Promises) گفتار یا نوشتار نامزدهای انتخاباتی است که برای ترغیب شهروندان به رأی دادن ارائه می‌شوند. وعده‌های انتخاباتی به لحاظ جایگاه حقوقی با چالش‌هایی مواجه هستند و می‌توانند بر تصمیم‌گیری شهروندان در انتخابات اثر بگذارند و از این نظر باید سازوکاری وجود داشته باشد تا نامزدهای انتخاباتی نتوانند وعده‌هایی «خارج از اختیارات قانونی» خود بیان کنند. در حال حاضر قانون یا مقرره‌ای در خصوص وعده‌های ممنوع وجود ندارد. ماده ۷۱ قانون انتخابات ریاست‌جمهوری صرفاً داوطلبان انتخابات را از هتک حرمت و حیثیت یک‌دیگر در تبلیغات انتخاباتی منع کرده‌است؛ بنابراین سازوکار قانونی مشخصی برای نظارت بر وعده‌های انتخاباتی وجود ندارد. بند ۵ سیاست‌های کلی انتخابات و وعده‌های انتخاباتی خارج از اختیارات قانونی را ممنوع اعلام کرده‌است. قبل از برگزاری انتخابات به‌نظر می‌رسد باید یک کمیسیون خاص تبلیغات انتخاباتی ایجاد شود و قبل از اعلام وعده‌های انتخاباتی توسط نامزدها بر این وعده‌ها نظارت بکند و در صورت اعلام وعده‌های خارج از اختیارات قانونی، ضمانت اجراهای حقوقی مشخصی را برای نامزدهای انتخاباتی در نظر بگیرد. پس از انتخاب شدن نامزد

مورد نظر در جایگاه ریاست‌جمهوری، به نظر می‌رسد وی موظف و متعهد به اجرای وعده‌ها از طریق سازوکارهای قانونی است و در صورت انجام ندادن یا پیگیری نکردن وعده‌ها، نمایندگان مجلس باید از او در این باره سؤال کنند یا او را مورد استیضاح قرار دهند. در این زمینه نمایندگان مجلس می‌توانند ماده‌ای را به آیین‌نامه داخلی اضافه کنند مبنی بر این‌که وعده‌های انتخاباتی را به طور ویژه مورد بررسی و نظارت قرار دهند. از سوی دیگر نیز می‌توان با توجه به بالا بودن هزینه‌های سیاسی استیضاح رئیس‌جمهور، در یک فرض می‌توان وزاری کابینه را مسئول اجرای وعده‌های سیاسی رئیس‌جمهور آینده دانست و آنها را ملزم به پیگیری کرد. 🔗

افزایش عمق دفاع راهبردی کشور با الحاق ناوشکن دنا به نداجا

امیرسرتیپ حاتمی، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در آیین الحاق ناوشکن دنا و ناومین شکار شاهین طی سخنانی، گفت: بیش از ۲۵۰۰ کیلومتر مرزهای آبی ایران به‌ویژه در جنوب کشور، فرصت‌های فراوانی را برای توسعه دریامحور ایجاد کرده است. این فرصت‌ها شامل همه حوزه‌ها به‌خصوص اقتصادی و فرهنگی است و از عوامل اصلی عمر

گفت‌وگو با کارشناسان درباره لزوم پاسخگویی روسای جمهور و وعده‌هایی که هیچ‌گاه عملی نمی‌شوند

دادخواست علیه وعده‌های پوچ

🔗 بارها دیده و شنیده‌ایم که نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری در ایام تبلیغات، ده‌ها وعده در حوزه‌های مختلف اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی داده‌اند و تجربه کرده‌ایم که وعده‌های بسیاری، بعد از پیروزی در انتخابات و در دست گرفتن سکان هدایت قوه‌مجریه بر زمین مانده و مردم امیدوار همچنان منتظر تحقق شعارها بوده‌اند. اما یک یا دو دوره چهارساله گذشته و خبری از وفای به عهد نشده‌است. به‌نظر می‌رسد که بعد از گذشت این همه سال و تجربه ادوار مختلف انتخابات ریاست جمهوری، شاید این بار وقت آن باشد که نامزدهای انتخاباتی برابر با توصیه رهبر معظم انقلاب، در قبال وعده‌های داده‌شده، متعهد شوند که در یک باز زمانی مشخص

به چه وعده‌هایی می‌توانند جامه عمل بپوشانند.

رهبر معظم انقلاب در این باره به نامزدها تأکید کردند که درباره موضوعات عدالت اجتماعی، کاهش فاصله فقیر و غنی، مبارزه بلاملاحظه با فساد، تقویت تولید داخلی و مبارزه با قاچاق و واردات بی‌رویه و افرادی که با پرکردن جیب خود از طریق واردات کمر تولید داخلی را می‌شکنند، صراحتاً موضع بگیرند.

دقت در بیانات رهبری نشان می‌دهد که تذکرات حاوی دو نکته است: اول این‌که نامزدها قرار نیست هر وعده‌ای را بدهند و اساساً اگر طرح و برنامه‌ای هم باشد، باید با توجه به اولویت‌های اساسی کشور به‌ویژه در حوزه‌های مسائل کلان جامعه، مثل مباحث اقتصادی و عدالت اجتماعی قرار داشته و نامزدها باید به این دغدغه‌های اصلی توجه کنند. چراکه اکنون زمان شعار دادن درباره رویکردهای دولت آینده، درباره برخی مباحث کم‌اهمیت و حاشیه‌های غیرضروری نیست. نکته دیگر هم این‌که نامزدها در قبال وعده‌هایی که در مورد مسائل اصلی کشور می‌دهند، مسئول‌اند و باید نسبت به اجرایی کردن آن، تعهد بدهند. وقت آن‌گذشته است که نامزدی قبل از انتخابات وعده چند صدروزه برای حل مشکلات بدهد، دوره چهارساله مدیریت اجرایی کشور را بگذرانند و خبری از تحقق وعده‌ها نشود.

تطابق شعارها با قانون

یک نکته این‌که بازخوانی برخی شعارهای انتخاباتی نشان می‌دهد که برخی نامزدها چندان به ظرفیت‌ها و منابع موجود کشور توجهی ندارند و برنامه‌هایی را در جهت بهبود شرایط اقتصادی کشور ارائه می‌دهند که با توجه به شرایط موجود، امکان تحقق آن نیست. از سویی دیگر برخی نامزدها وعده‌هایی می‌دهند و با قاطعیت از امکان اجرایی شدن آن سخن می‌گویند. این در حالی است که اجرایی شدن برخی از این برنامه‌ها، نیازمند مصوبه یا قانونگذاری از سوی برخی از مراکز و نهادها مثل مجلس است و تاحری به تأیید نمایندگان و شورای نگهبان نرسد، نمی‌توان آن را عملیاتی کرد. از این منظر، در همین مرحله هم اهالی رسانه می‌توانند نامزدها را به خاطر ارائه این برنامه به چالش بکشانند و هم دستگاه‌های ناظر و دست‌اندرکاران انتخابات این امکان را دارند که به نامزدهای انتخاباتی به‌واسطه این وعده‌ها تذکر بدهند. بدیهی است که الزام نامزدها به تعهد دادن در قبال وعده‌های داده‌شده، منوط به ارائه برنامه‌هایی است که از زمان‌بندی مشخصی برخوردار باشد. نامزدها باید مشخص کنند که چه برنامه‌هایی را به صورت کوتاه مدت، میان‌مدت و بلندمدت و طرف چه باز زمانی اجرایی خواهند کرد. به عبارت دیگر زمانی می‌توان از نامزدها و همچنین رئیس‌جمهور آینده بازخواست کرد که طرح‌ها و برنامه‌ها از معیارهای مشخص، منظم و دقیق برای امکان‌سنجی برخوردار باشد. طرح مباحث کلی در قالب وعده‌ها و شعارها، شرایط را برای عیارسنجی از منظر عمومی و حقوقی فراهم نمی‌کند.

آیا قانون جدیدی لازم است؟

واقعیت آن است که تاکنون سازوکاری برای تعهد گرفتن از نامزدها تعریف نشده تا بدین واسطه بتوان فرد پیروز در انتخابات را براساس آن، نسبت به اجرایی نشدن وعده بازخواست کرد. اما با این وصف همواره این مطالبه به عنوان یک حقوق عمومی محفوظ است که رئیس‌جمهور و دولت مستقر را در قبال بی‌توجهی به شعارهای انتخاباتی، باید مؤاخذه کرد. این توقع هم وجود داشت که نمایندگان مجلس در جریان رسیدگی به طرح قانون انتخابات ریاست جمهوری به این مهم توجه کنند و نامزدها را در برابر شعارها و وعده‌هایی که داده‌اند، مسئول بدانند. با این حال به نظر می‌رسد که در همین ایام باقیمانده به روز رأی‌گیری هم می‌توان هم از منظر حقوقی و اعمال نظر نهادهای نظارتی و همچنین اهالی رسانه، متعرض اقدامات برخی نامزدها به‌واسطه ارائه شعارهای غیرواقعی و غیرعملیاتی شد. طبعاً این‌گونه کنش‌های سیاسی و حقوقی، زمانی اثر لازم را خواهد داشت که ضمانت اجرا داشته باشد و به نظر می‌رسد که با توجه به تأکید رهبر معظم انقلاب مبنی بر تعهد دادن نامزدها و وظایف دستگاه‌های نظارتی برای مراقبت و دیدبانی از نحوه اجرایی شدن این وعده‌ها، نیازمند ایجاد یک سازوکار قانونی با تدبیر مجلس هستیم که روند گرفتن تعهد و همچنین نحوه نظارت دستگاه‌های ناظر، از مسیر حقوقی لازم عبور و ضمانت اجرا پیدا کند.

سازوکارهای قانونی نظارت

موضوع دیگر وظیفه دستگاه‌های نظارتی، بعد از استقرار دولت است. به این نکته باید توجه داشت که ابزارهای حقوقی برای دستگاه‌های نظارتی مثل مجلس، دیوان محاسبات، دیوان عدالت اداری، دستگاه قضایی و... فراهم است. طبعاً نمایندگان می‌توانند در زمان استقرار دولت مطابق با تکالیفی که در حوزه نظارت دارند، در قالب تذکر کتبی و شفاهی، اخطار، سوال و استیضاح هیات دولت و رئیس‌جمهور به‌واسطه بی‌توجهی نسبت به اجرایی کردن وعده‌های داده‌شده یا پداجرایی مصوبات مجلس به چالش بکشانند. از سویی دیگر مردم، اهالی رسانه، انجمن‌های مردم‌نهاد و... هم می‌توانند با رصد کردن عملکرد و رویکردهای رئیس‌جمهور و دولت، مثل همیشه به وظیفه دیدبانی و نظارت بپردازند.

بی‌تعهدی، بی‌اخلاقی است

خیرا... پروین، استاد حقوق دانشگاه تهران، نامزدها را مسئول شعارهای ارائه شده می‌داند و می‌گوید توسل به ابزارهای خلاف چارچوب‌های اخلاقی و بهره‌گیری از فضای انتخاباتی برای طرح شعارهای احساسی و همچنین دادن شعارها و وعده‌هایی که قابلیتی برای اجرای آن وجود ندارد و علاوه بر آن مسئولان هم به واسطه در دست گرفتن قدرت از توان یا انگیزه کافی برای انجام آن برخوردار نیستند خلاف چارچوب‌های اخلاقی است و از این رو نامزدها برای جلب آرای عمومی نمی‌توانند به هر شیوه‌ای تمسک بجویند.

وی با بیان این‌که نامزدها متعهدند به شعارهای خود عمل کنند

راهبردی کشور است که قابلیت دفاع راهبردی کشور را برای ما فراهم می‌کند. وی افزود: امروز ناوشکن دنا از کلاس موج و همچنین اولین ناو مین شکار با نام شاهین با تلاش متخصصان وزارت دفاع در صنایع دفاعی و با همکاری صمیمانه و نزدیک نیروی دریایی ارتش جمهوری اسلامی ایران انجام شده است. با الحاق این ناوشکن، توانمندی ناوگان

لزوم تصویب قانون برای پاسخگو کردن روسای جمهور

علی فتاحی، قائم‌مقام پژوهشکده شورای نگهبان با بیان این‌که باید رئیس‌جمهور به مشکلات کشور آگاهی و اشراف کامل داشته باشد، گفت: به این ترتیب اصل اساسی در انتخاب رئیس‌جمهور، انتخاب اصلح است. در این مسیر وعده‌ها و شعارهایی که نامزدها مطرح می‌کنند باید در راستای واقعیات امروز کشور باشد، هرچند در این ارتباط براساس سیاست‌های کلی انتخابات که رهبری درسال

۹۵ ابلاغ کردند، نامزدها نباید خارج از اختیارات قانونی خود مطرح کنند اما درعین حال سازوکار حقوقی مشخصی در ارتباط با پیگیری این موضوع نداریم.

فتاحی تأکید کرد: عدم وجود سازوکار مشخص به معنای رها کردن و نپرداختن به آن نیست و باید فرآیند مشخصی برای آن ایجاد کنیم و در این زمینه قانون خاصی نوشته شود.

فتاحی اضافه کرد: می‌توان با استفاده از ظرفیت نهادهایی مانند مجلس، دیوان محاسبات، سازمان بازرسی و ... مستند به سیاست‌های کلی نظام و در چارچوب وظایف قانونی خود وعده‌های داده‌شده از سوی رئیس‌جمهور منتخب را مورد نظارت قرارداد.

قائم‌مقام پژوهشکده شورای نگهبان در توضیح این سازوکارها گفت: مجلس می‌تواند با استفاده از ابزار نظارت سیاسی همانند رأی اعتماد به کابینه و سؤال و استیضاح مقامات، رئیس‌جمهور و وزرا تحقق وعده‌های انتخاباتی رئیس‌جمهور را مورد نظارت و ارزیابی قرار دهد. وی تأکید کرد: نباید نامزدهای انتخاباتی هر وعده‌ای بدهند و برای آنها نیز پاسخگو نباشند، به‌عنوان مثال نامزدی که وعده پول به مردم می‌دهد باید بررسی شود آیا چنین اقداماتی در برنامه‌های وی یا وزرای پیشنهادیش‌اش بروز و ظهور خارجی دارد یا خیر.

وی در پاسخ به این سوال که در طول سال‌های گذشته نیز چنین ابزارهایی وجود داشت اما همچنان شاهد عدم تحقق وعده‌های انتخاباتی هستیم، گفت: این موضوع مربوط به نبود تکلیف قانونی برای رسیدگی به وعده‌ها بوده به همین دلیل باید به‌صورت مشخص قانونی نوشته شود تا وظیفه هر نهادی به‌طور خاص تعیین شود.

وی تأکید کرد: البته تمام این اقدامات منوط به نوشتن قانونی در این زمینه است؛ زیرا همان‌طور که اشاره کردید در طول سال‌های گذشته هم این سازوکارها وجود داشته اما شاهد برخورد با عدم تحقق وعده‌ها و پاسخگو نبودن روسای جمهور بودیم.

ضرورت تصویب قانونی در حیطه مسؤولیت مدنی

نعمت احمدی، وکیل دادگستری البته دیدگاه دیگری دارد. به گفته این کارشناس مسائل حقوقی ارائه شعارها و وعده‌های انتخاباتی از سوی نامزدها در تمام دنیا مرسوم است و در عین حال کشورهای مختلف نسبت به برخورد با خلف وعده‌های صورت گرفته از سوی بالاترین مقام اجرایی روش‌های متفاوتی دارند.

احمدی با اشاره به این‌که در بسیاری از کشورها احزاب نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در انتخابات دارند خاطر نشان کرد: احزاب پیشنهادتعهدات یک نامزد انتخاباتی هستند و می‌دانند که سرانجام عمل نکردن به این وعده‌های انتخاباتی برافتان احزاب از سریر قدرت است و از این رو، در وهله اول این احزاب هستند که به‌عنوان اولین نهاد نظارتی در قبال عملکرد دولت متبوع، خود را موظف و مسئول می‌دانند اما با توجه به این‌که نقش احزاب در ایران کم‌رنگ است بنابراین نمی‌توان انتظار داشت که این خودنظارتی به شیوه مطلوبی اجرایی شود. به‌گفته این کارشناس، از نظر حقوقی یک مسؤولیت کیفری داریم که به‌واسطه اصل قانونی بودن جرم و مجازات مشخص می‌شود. یعنی قانونگذار قانونی بگذارد و یک مساله را به‌عنوان جرم تعریف کند و متعاقب آن اگر عملی خلاف آن انجام شد مجازات برای آن تعیین می‌شود. در مورد تعهداتی که نامزدها می‌دهند ما قانونی نداریم که مثلاً در قبال وعده‌های فریبنده‌ای که کاندیداهای می‌دهند مسؤولیتی کیفری متوجه آن شود. احمدی تصریح کرد: در کنار مسؤولیت کیفری، یک مسؤولیت حقوقی و مدنی هم وجود دارد که مطابق آن در قبال خسارتی که صورت گرفته مطالبه مجازات می‌شود. از این حیث به نظر می‌رسد قانونگذار می‌تواند قانونی بنویسد که مطابق با آن اگر وعده‌هایی که از سوی نامزدها داده می‌شود مطابق با امکانات و ظرفیت‌ها و منابع موجود کشور نباشد، دستگاه‌های ناظر نسبت به تخلفی که صورت گرفته اقدام کنند.

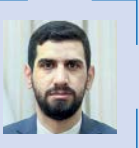
شعارهای فریبنده، عمل مجرمانه

نصرا... پژمان‌فر، رئیس کمیسیون اصل ۹۰ بیان می‌کنند که کاندیداهای در وهله نخست باید از طرح شعارها و مسائلی که موجب فریب مردم می‌شود و توقع ناپایجی را از فضای انتخاباتی ایجاد می‌کند، بپرهیزند؛ چون درغیر این صورت زمینه نارضایتی آحاد مردم فراهم می‌شود. پس لازم است موضوعات و اقدامات طرح‌شده توسط نامزدهای انتخاباتی مورد بررسی قرار گیرد تا اگر قابلیت اجرایی

ندارند یا در بازه زمانی تعیین‌شده به مرحله اجرا نرسیده‌اند از سوی مقامات مسؤول عمل مجرمانه تلقی شود. مجلس شورای اسلامی باید در ذیل قانون انتخابات، به بحث و بررسی در این خصوص بپردازد تا تعهدات کاندیداها قابل پیگیری باشد. این موضوع تنها زمانی محقق می‌شود که قانون به‌صراحت به این موضوع اشاره کند؛ زیرا تنها در این صورت می‌توان ضمانت اجرایی تعهدات و برنامه‌های انتخاباتی را مورد بررسی قرار داد.

حضور احزاب قوی، ضامن تعهدات نامزدهای انتخاباتی

احمد توکلی، عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام هم با اشاره به این‌که ابزارهای مختلفی برای نظارت وجود دارد و می‌توان با تکیه بر آن نسبت به بی‌تعهدی مقامات مسؤول، کارگزاران و دولتمردان اقدام کرد، گفت: در شرایط کنونی و با توجه به تجربه‌هایی که در ادوار مختلف انتخابات ریاست‌جمهوری شاهد آن بودیم رسانه‌ها و سازمان‌های نظارتی می‌توانند وعده‌ها و شعارهای اعلام شده از سوی نامزدها را به مثابه ابلاغیه دستوری یک رئیس‌جمهور تلقی و آن را ثبت کنند و زمانی که یکی از نامزدها در انتخابات پیروز شد و توانست به‌عنوان بالاترین مقام اجرایی به انجام وظایف بپردازد در دوران استقرار دولت او نسبت به اجرایی‌کردن وعده‌های داده شده مطالبه‌گری کنند. توکلی هم متعقد است شکل‌گیری احزاب قوی می‌تواند یک ضمانت محکم برای انجام وعده‌های انتخاباتی تلقی شود. اگر احزاب قوی در ایران پا بگیرند و سازوکارهای حزبی برای فعالیت‌های انتخاباتی فراهم شوند، بی‌تفاوتی در قبال شعارهای انتخاباتی هم کم‌رنگ خواهد شد چون احزاب هستند که برای پیروزی نامزد متبوع خود تلاش می‌کنند و در صورت پیروزی در قدرت قرار می‌گیرند. طبعاً در چنین شرایطی بقای حزب منوط به کسب قدرت و استمرار آن است و از این جهت، برای این‌که همچنان در قدرت باقی بماند گزیری ندارد که از کارگزاران مورد حمایت خود مطالبه‌گری کند و آنها را نسبت به انجام وعده‌ها و شعارهای انتخاباتی تحت فشار بگذارد. 🔗

آیت‌ا... محسن مجتهدشیرازی

عضو مجمع تشخیص مصلحت نظام

امیرحسین فاضل‌زاده عاشقی

محسن مهرعلیزاده

سید ابراهیم رئیسی

عبدالباقر حمینی

سعید جلیلی

علیرضا راگانی

عبدالباقر حمینی

سعید جلیلی